Prof. zw. dr hab. Jerzy Malinowski
Ul. Warecka 4/6 m.10, 00-040 Warszawa

Warszawa, 24. 05. 2018

Recenzja pracy doktorskiej mgr Barbary Ewy Banasik

Aesthetics of Visual Art of the Brahmanic tradition in Classical India. Analysis of the theory of art based on selected Sanskrit treatises /

Estetyka sztuki wizualnej tradycji bramińskiej w Indiach klasycznych. Analiza teorii sztuki na podstawie wybranych traktatów sanskryckich

Pod kierunkiem dr hab. Piotra Balcerowicza, prof. UW.

Pani Barbara Ewa Banasik jest z wykształcenia historykiem sztuki i indologiem, absolwentką Uniwersytetu Warszawskiego. Ukończyła kierunek historii sztuki, przygotowując pracę licencjacką „Fenomen Monachium malarstwie polskim II połowy XIX wieku w świetle krytyki" (pod kier. dr Agnieszki Gonsales-Rodriguez) oraz pracę magisterską „Ikonografia prac Stefana Norblina w Indiach" (pod kierunkiem dr hab. prof. UW Anny Sieradzkiej). Równolegle studiowała na kierunku indologia, przygotowując pracę licencjacką „Przedstawienia kobiet w sztuce indyjskiej – analiza malowideł z Adżanty" (pod kierunkiem dr hab., prof. UW Piotra Balcerowicza). Jako dyscypliny uzupełniające przebieg studiów doktorantka wskazała: socjologię, literaturoznawstwo europejskie, Gender Studies, antropologię kulturową, filozofię i estetykę. W 2013 roku podjęła studia doktoranckie na Wydziale Orientalistycznym UW, na specjalizacji Sztuka i estetyka Indii, sanskryt.

Doktorantka wykazała się dużą aktywnością podczas studiów magisterskich i doktoranckich. Opublikowała 8 artykułów w tomach zbiorowych i czasopismach, poświęconych m.in. twórczości Stefana Norblina w Indiach, zagadnieniom myśli o sztuce w klasycznych Indiach, a także twórczości wielkiego artysty mongolskiego Zanabazara. Uczestniczyła w parunastu konferencjach w kraju i zagranicą. Otrzymała stypendium MNiSW oraz nagrodę Instytutu Adama Mickiewicza za najlepszą pracę magisterską (2012). Odbyła praktyki w Muzeum Narodowym w Warszawie i Muzeum Azji i

Pacyfiku, gdzie od 2017 roku pracuje jako adiunkta – kuratorka Kolekcji Azji Południowej. Na przygotowanie pracy doktorskiej uzyskała środki z programu „Diamentowy Grant".

Doktorat napisany po angielsku składa się ze wstępu, określającego przedmiot oraz metody badań, czterech rozdziałów – Concept of art, Mythological origins of art, Art-person, Beholder oraz zakończenia. Do pracy załączone zostały 4 aneksy z fragmentami sanskryckich tekstów, do których autorka odwoływała się w pracy.

Praca zawiera wiele niejasności i braków.

Dyskusyjny jest sam tytuł. Co to znaczy: Estetyka sztuki wizualnej tradycji bramińskiej? Nie jest jasne, jak autorka rozumie pojęcie „estetyka", dlaczego nie odnosi się do indyjskich tekstów, dotyczących estetyki. Jak interpretuje pojęcie „sztuki wizualne"?

Nie ma stanu badań. W bibliografii są liczne braki, a wskazana literatura wydaje się czasem archaiczna. Jest ona zresztą dość uboga, nie uwzględnia niektórych współczesnych publikacji. Natomiast zamieszczone są publikacje z początku XX wieku, do których należy się odnosić z ostrożnością. Niektóre pozycje przywoływane są w tekście np. Bhattacharya 1991 czy Staszczyk 2007. Są to ważne publikacje dotyczące Visnudharmottarapurany, a nie ma ich w bibliografii, choć są inne tłumaczenia czy opracowania tego tekstu, jak Shah 1958. Brakuje wielu ważnych pozycji np. kluczowej pozycji, jeśli chodzi o analizę tekstów śastra, *Shastric Traditions in Indian Arts*, ed. A.L. Dallapiccola (1989). Nie ma stanu badań nad tekstami bramińskimi, dotyczącymi sztuki.

Niejasne wydają się podstawy metodologiczne (z analizami z Riegla sprzed I wojny światowej i wprowadzanie niemieckiej terminologii). Po co odwoływanie się do teorii sztuki abstrakcyjnej Strzemińskiego?

Praca jest ahistoryczną i nieokreśloną geograficznie. Brak w niej informacji, kiedy i gdzie powstały analizowane teksty, a tradycje są pomieszane. Teksty zresztą są oderwane od kontekstu, choć są konkretnym wytworem kultury.

Przedstawione analizy nie odnoszą się do żadnych realnych obiektów kultu sakralnego, choć autorka jest z wykształcenia także historykiem sztuki. Nie

ma w pracy indyjskiego ujęcia, co to jest obiekt kultu sakralnego. Czy w Indiach istniała koncepcja dzieła sztuki, czy jest to obiekt kultu, a ludzie mają kontakt z bóstwem przez wizerunek? Nie ma analizy hinduizmu świątynnego i potrzeby kultu boga osobowego, co spowodowało masową produkcję wizerunków w pierwszych wiekach n.e.

Nie ma rozróżnienia tekstów – puran i śastr - na gatunki. Nie można analizować tekstów w oderwaniu od religii, zwłaszcza od braminów jako twórców teorii. Należałoby wprowadzić pojęcie darśana jako czynności obcowania z bóstwem (podczas wizyty w świątyni). Zagadnieniami tymi zajmuje się m.in. L.A. Babb, *Glancing: Visual Interaction in Hinduism* (Journal of Anthropological Research 1981)

Autorka analizuje (w dziewiętnastowieczny sposób) kulturę indyjską z europejskiej perspektywy. Stosuje europejskie narzędzia do analizy tekstów indyjskich (np. teorię mitów). Problematyczne wydają się porównania do kultury greckiej. Oczywiście interesujące by było ujęcie porównawcze, ale należałoby włączyć dla przeciwwagi np. porównania do kultury chińskiej.

Praca jest pisana po angielsku z wieloma błędami. Pragnąłbym przytoczyć fragment pracy z uwagami językowymi:

Historical overview

As mentioned above, the period ~~that is enclosed~~ included in the wide dating of the chosen treatises, is usually referred to as Classical. Romila Thapar proposed a descriptive periodisation of this age based on social and cultural processes and organisation (Thapar 2002, 32) that, for~~. For the time of~~ our art treatises~~, it~~ would be divided as follows: (...)

- c. 700-1300 [the time of the Maya-mata and the Abhinaya-darpaṇa]

Distributive political economies and regional cultures

The ~~time~~ era designated by our treatises is divided into three smaller periods, when important changes occurred. Each of these periods is represented by the treatise (the ~~last one~~ latter by two treatises). Their dates exceed the frames of the periods, but the core of the thought presented in the texts originated in respective ~~spans~~ eras and represents its ~~thought~~ essence. Due to this fact we can trace these social and cultural changes and

their influence on the evolution of concepts in the field of cultural production.

The timeframe of the selected treatises ~~closes down~~ is limited to the period between 200 CE and 800 CE (with the exception of the Abhinaya-darpaṇa, which was proven to be later than former estimations) and they all depict the time of Sanskritic culture within ~~the~~ a changing social environment. Due to the ~~greatness~~ success of the Mauryan empire, its capital city – Paṭaliputra – became the biggest city in the world ~~of~~ at that time and remained ~~the~~ a political and cultural centre for centuries. Succeeding dynasties – the Śuṅgas (185-75 BCE) and the Kanvas (75-30 BCE), who reigned in the Indo-Gangetic Plain, kept the capital there. They ruled the midlands and the east regions of the northern part of the subcontinent, where the concepts described in the Naṭya-śāstra probably originated ~~from~~. Both dynasties were Brahmins and some sources cited by Thapar claim that the Vedic tradition was strongly enforced on the people and culture ~~in~~ at that time. The composition of the text itself falls into the Śaka era, beginning with the reign of Kaniṣka (78-144 CE) of the Kuṣāṇa dynasty (30-375 CE). The kingdom ~~spread~~ extended from Bactria to Mathura and Saketa. The time of the Rudradaman (mid-2nd c. CE) marked ~~the~~ a cultural change – a shift towards supporting Brahmanic and Sanskritic tradition. He [do kogo lub czego to się odnosi] left a long Sanskrit inscription, the earliest one of such importance. With time, the Brahmanic tradition became the dominant and official court culture ~~and the official one~~. ~~That~~ This must have ~~had to~~ influenced the art-world as it was the court and religious officials who determined the public cultural production and our view of the art of historical times.

~~Till~~ Until the beginning of the first millennium, the north-west regions were ruled by the descendants of Alexander's generals, who ~~brought~~ imported and cultivated Hellenistic culture. Traces of this heritage may be found in the Viṣṇu-dharmôttara-puraṇa – the term javanika is used for an object resembling a theatre curtain ~~in theatre~~ (VDP 3.20.9). The Yavanas, ~~the~~ a term which is usually used for the people of Greek origin, are also mentioned in VDP 1.9.7 and in the Naṭya-śāstra, ~~however~~ although once as ~~the~~

Southern people (NŚ 13.39) and another time as ~~the~~ Northern (NŚ 23.105) (Klaus 2015, 116:104–5, 195). (...)

Autorka włożyła wiele wysiłków i starań w przygotowanie doktoratu. Dowodem jej ambicji jest napisanie pracy w języku angielskim.

Praca w obecnej formie nie spełnia wymogów pracy doktorskiej. Proponuję jednak skierować pracę do autorki w celu uzupełnienia, poprawienia i weryfikacji językowej.

Tr Malinowski